

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **H. S.**
státní příslušnost: X
t. č. pobyt: X
doručovací adresa: X

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky**
poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 4. 2021, OAM-186/ZA-ZA11-LE26-2021,
takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 4. 2021, OAM-186/ZA-ZA11-LE26-2021, se *ruší* a věc se *vrací* žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobci se *nepřiznává* náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaný *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalovaný zamítl žádost žalobce o mezinárodní ochranu jako zjevně nedůvodnou. Alžírsko totiž figuruje na českém seznamu bezpečných zemí původu. Podle žalobce ovšem žalovaný nezjistil řádně skutkový stav. Z pohledu důvodů, pro které žalobce žádá o mezinárodní ochranu, si shromáždil neaktuální a nerelevantní podklady. Ty ani nepotvrzují, že by

alžírské státní orgány poskytly žalobci ochranu před nebezpečím. Krajský soud níže vysvětlí, proč dal žalobci za pravdu.

II. Rozhodnutí žalovaného a související skutkové okolnosti

2. Žalobce podal dne 23. 3. 2021 žádost o udělení mezinárodní ochrany. Při poskytnutí údajů uvedl, že pochází z kmene X. V Alžírsku se proti tomuto kmeni rozšířil rasismus. Jazyk kmene se neučí na školách. Ani ho nemohou používat na úřadech. Prezident kmene, který se toho času nachází v EU, chce vytvořit samostatný stát. Kmen X byl na území Alžírsko ještě dříve, než přišli Alžířané. Při pohovoru žalobce uvedl, že jeho cílem byla země, kde by mohl hodně vydělat. Potkal v ČR krajany, kteří mu pomohli, proto by tu chtěl zůstat. Nejde mu jen o peníze, ale o pocit štěstí a způsob života. Tušil, že jeho žádost neuspěje, ale bude se pomocí advokáta snažit udělat vše, aby zde mohl zůstat. V Alžírsku neměl problémy se státními či bezpečnostními orgány. Ani ho tam trestně nestíhali. Problémy ovšem měl kvůli své příslušnosti ke kmenu X. Jakmile mluvil mateřštinou, tak se mu ostatní Alžířané smáli a dělali vtipy. Před 20 lety byl dokonce v Alžírsku prezident, který jazyk jeho kmene zakázal. Lidem za jeho používání hrozilo zbití. Museli jím proto mluvit tajně a doma. Tento zákon už dnes neplatí, ale daný jazyk se stále nevyučuje na školách. O mezinárodní ochranu žalobce požádal, aby mohl vyřešit svoji situaci. Je to jeho první pokus o legalizaci pobytu. Nemá jinou možnost. Dostal výjezdní příkaz do 16. 4. 2021.
3. Žalovaný shromáždil v průběhu správního řízení informace o zemi původu, konkrétně materiály (1) Hodnocení Alžírsko jako bezpečné země původu z 9. 4. 2019 („*Hodnocení Alžírsko*“), (2) Informaci OAMP o vztahu Berberů a Arabů na území Alžírsko ze dne 5. 1. 2017 („*Vztah Berberů a Arabů*“) a (3) Zprávu MZV USA o dodržování lidských práv v Alžírsku za rok 2019 z 11. 3. 2020 („*Zpráva MZ USA*“).
4. Rozhodnutím ze dne 26. 4. 2021, OAM-186/ZA-ZA11-LE26-2021 („rozhodnutí žalovaného“), žalovaný zamítl žádost žalobce jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu („zákon o azylu“). Alžírsko je podle § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu a § 2 vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně („vyhláška“) bezpečnou zemí původu. Ze shromážděných podkladů žalovaný dovodil, že tam nedochází obecně a soustavně k pronásledování, mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení a trestání. Nehrozí tam svévolné násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu. Alžířané zemi neopouštějí z důvodů předvídaných zákonem o azylu. Země ratifikovala a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech. Z výpovědi žalobce a shromážděných zpráv proto žalovaný dovodil, že je Alžírsko pro žalobce bezpečné.
5. Žalobce jako svůj jediný problém uvedl, že se mu v zemi původu smáli, jakmile mluvil svojí mateřštinou. Neuvedl žádné skutečnosti, na jejichž základě by se dalo konstatovat, že Alžírsko pro něj není bezpečné. Pokud se mu ostatní Alžířané smějí kvůli jeho mateřskému jazyku, může to být nepříjemné. Ale rozhodně to nenaplnuje znaky pronásledování nebo vážné újmy ve smyslu zákona o azylu. Žalobce přitom neuvedl žádnou další konkrétní obavu z návratu do Alžírsko či jinou skutečnost svědčící o jakékoliv možné hrozbě. Tvrzení, že jeho mateřský jazyk nelze používat na úřadech, není pravdivé. Jazyk tamazight se totiž od roku 2016 uznává jako úřední řeč a národní jazyk. Podle zprávy *Vztah Berberů a Arabů* se po letech marginalizace berberského a kabylského obyvatelstva objevují snahy státních institucí respektovat berberské kulturní požadavky. Řízení o udělení mezinárodní ochrany pak nemůže nahrazovat pobytové řízení.

Na podporu svých závěrů žalovaný odkazuje ještě na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. 4. 2019 ve věci *A. M. proti Francii*, č. 12148/18, podle kterého v Alžírsku nehrozí lidem porušení čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech. Ani pokud jde o teroristy. Tento závěr lze vztáhnout i na žalobce. Ten nevyvrátil domněnku bezpečnosti Alžírsko.

III. Obsah žaloby

6. Žalobce v řízení před žalovaným poukazoval na diskriminaci. A tlak, kterému čelil z důvodu svého berberského původu a příslušnosti k menšině kmene X. Alžírsko v jeho případě není bezpečnou zemí původu. Žalovaný si neshromáždil dostatek aktuálních a relevantních podkladů pro vydání rozhodnutí. Jeho závěry nemají dostatečnou oporu ve správním spisu. Žalovaný nepracuje prakticky s žádnými informacemi o zemi původu žalobce. Jako jediné podklady pro vydání rozhodnutí použil *Hodnocení Alžírsko, Vztah Berberů a Arabů* a *Zprávu MZ USA*. Z těchto zpráv však odkazuje na zcela obecné informace, které nesouvisí s důvody žádosti žalobce o mezinárodní ochranu. Druhý z uvedených podkladů byl téměř tři roky starý. Žalobce předložil závažné důvody vyvracející domněnku bezpečnosti Alžírsko. Nemá přitom povinnost prokazovat, že by tam byl v horším postavení než jiní lidé prožívající stejné problémy.
7. Problémy, kterým čelí příslušníci menšiny berberů a opozice požadující nezávislost Kabýlie potvrzují i nezávislé zprávy o zemi původu, např. zpráva Amnesty International z 19. 9. 2019 (<https://bit.ly/3FWWDDG>). Došlo k prudkému nárůstu zatýkání při pokojných protestech (studentů, politických aktivistů a aktivistů občanské společnosti, mnozí skončili ve vazbě). Šéf alžírské armády tehdy prohlásil, že požádal národní četnictvo, aby zabavilo a pokutovalo vozidla a autobusy směřující do hlavního města na příští protest. Jeden z demonstrantů zadržených v blízkosti univerzity Tizi Ouzou ve východní Kabýlii řekl Amnesty International, že ho vyslýchali ohledně členství v Hnutí za autonomii Kabýlie (MAK) a také kvůli tomu, že je mluvčím Unie pro Republiku Kabýlia (URK). Zadrželi ho kolem 9:00 a vyslýchali ho až do pozdního odpoledne kolem 17:30. Většina zbytku zadržené skupiny byli členové politických stran, jako je MAK, Rally za kulturu a demokracii (RCD) nebo Fronta socialistických sil (FFS).
8. Žalovaný také konstatoval, že z dostupných zpráv o zemi původu vyplývá, že žalobce měl k dispozici určité prostředky nápravy, které mohl využít k ochraně svých práv. V odůvodnění rozhodnutí žalovaného však chybí skutkové závěry v tom ohledu, zda by se právům žalobce v jeho konkrétním případě vůbec mohlo dostat efektivní ochrany ze strany příslušných státních orgánů. Neplýne z něj, že by se žalovaný touto otázkou blíže zabýval, resp. zda tímto směrem vedl dokazování. Žalovaný pouze konstatuje, že v Alžírsku existuje systém opravných prostředků. Vzápětí ale sám přiznává, že tento systém mohou státní orgány vymáhat nerovnoměrně, neefektivně a v některých oblastech nedostatečně. Nijak se ani nezabývá tím, nakolik jsou tyto nástroje účinné v praxi.

IV. Vyjádření žalovaného k žalobě

9. Žalovaný trvá na správnosti vydaného rozhodnutí. Žádostí žalobce se odpovědně zabýval a posoudil ji řádným procesním způsobem v rozsahu odpovídajícím § 16 odst. 2 zákona o azylu. Tedy ve vazbě na skutečnost, že ČR považuje Alžírsko za bezpečnou zemi původu. Žalobce ho neopustil na základě žádného z důvodů podle zákona o azylu. Alžírsko splňuje základní demokratické principy v souladu s kritérii pro hodnocení bezpečné země původu.

10. Žalobce podal žádost o mezinárodní ochranu, neboť pochází z kmene X, proti kterému se v Alžírsku rozšířil rasismus. Uvedl, že se mu obyvatelé hlavního města Alžíru smáli, pokud mluvil svou mateřštinou. Dále uváděl ekonomické důvody, kvůli kterým by chtěl i nadále pobývat v ČR. V pohovoru doslovně uvedl, že jeho cílem byla země, kde by mohl vydělat hodně peněz. V případě jakýchkoliv problémů ve vlasti tam má možnost využít ochrany kompetentních orgánů. Použité informační zdroje jsou pro závěr žalovaného, že Alžírsko lze vůči žalobci považovat za bezpečnou zemi původu, zcela dostačující a dostatečně aktuální. Žalovaný je zpracoval na základě relevantních informačních zdrojů, které v užitých zprávách cituje. V závěru dokumentu je soupis zdrojů, na jejichž základě informaci zpracoval. Jde o uznávané a relevantní veřejně dostupné informace. Žalobce při seznámení se s podklady rozhodnutí nenavrhл žádné další. Ani nesdělil žalovanému žádné nové skutečnosti, které by měl vzít v potaz.
11. Žalobce podal svou žádost účelově se snahou legalizovat si v ČR jeho pobyt. Žalovaný dodává, že žalobce dne 16. 2. 2021 dostal výjezdni příkaz. Měl do 16. 4. 2021 vycestovat z území ČR, což však neučinil a namísto toho podal dne 23. 3. 2021 žádost o mezinárodní ochranu. V pohovoru uvedl, že ji podal, protože potřebuje čas, aby mohl vyřešit svou situaci, přičemž je toto jeho první pokus o legalizaci pobytu na území ČR. Azylové řízení je zcela mimořádný institut sloužící k ochraně cizinců, kteří pocítují důvodnou obavu před pronásledováním v zemi původu. Prostřednictvím azylového řízení tak nelze žádat o legalizaci pobytu v ČR, neboť pro takový účel obsahuje náš právní řád jiné nástroje.

IV. Posouzení věci krajským soudem

12. Žaloba je přípustná. Podala ji oprávněná osoba. Včas. Krajský soud ve věci rozhodl v souladu s § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s“) bez nařízení ústního jednání. Žalovaný s tímto postupem souhlasil. A žalobce ve stanovené lhůtě nesdělil soudu, že by trval na jednání.
13. Žaloba je *důvodná*.

Obecná východiska

14. Rozhodnutí žalovaného se opírá o § 16 odst. 2 zákona o azylu. Žalovaný podle něj jako zjevně nedůvodnou zamítne „žádost o udělení mezinárodní ochrany, jestliže žadatel o udělení mezinárodní ochrany přichází ze státu, který Česká republika považuje za bezpečnou zemi původu, neprokáže-li žadatel o udělení mezinárodní ochrany, že v jeho případě tento stát za takovou zemi považovat nelze.“ Koncept bezpečné země původu má svůj unijní původ ve směrnici 2013/32/EU („procedurální směrnice“). Ta v bodu 40 svého odůvodnění uvádí, že pokud lze třetí zemi pokládat za bezpečnou zemi původu, měly by mít členské státy možnost ji tak označit a vycházet z domněnky její bezpečnosti, pokud žadatel neprokáže opak. Z bodu 46 odůvodnění procedurální směrnice pak vyplývá, že se členské státy mohou rozhodnout, zda budou posuzovat bezpečnost země původu případ od případu, nebo označí země jako bezpečné přijetím seznamu těchto zemí [blíže viz rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 10. 2021, č. j. 41 Az 58/2020-52, č. 4270/2022 Sb. NSS. („rozsudek č. 4270/2022 Sb. NSS“), body 11 a 14).
15. Česká vnitrostátní úprava zvolila variantu seznamu bezpečných zemí původu. Podle § 86 odst. 4 zákona o azylu ho stanoví vyhláškou ministerstvo vnitra. Seznam bezpečných zemí původu nyní obsahuje § 2 vyhlášky. V souladu s § 2 bodem 2. vyhlášky ČR považuje za

bezpečnou zemi původu Alžírsko (s účinností od 23. 3. 2019 na základě novely provedené vyhláškou č. 68/2019 Sb.).

16. Země, které jsou na seznamu bezpečných zemí původu, musí splňovat podmínky, které vymezuje v první řadě Příloha I procedurální směrnice. Tu měl do českého vnitrostátního práva transponovat § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu (v čem se to zákonodárci úplně nepovedlo, vysvětluje rozsudek č. 4270/2022 Sb. NSS. v bodech 24 a 25). Zařazením Alžírsko na seznam bezpečných zemí původu tedy ministerstvo deklaruje, že splňuje podmínky, které pro označení země za bezpečnou vyžaduje procedurální směrnice a zákon o azylu v § 2 odst. 1 písm. k). Vytváří se tím domněnka, že žadateli přicházejícímu z této země nehrozí pronásledování ani vážná újma. Domněnku bezpečnosti může žadatel vyvrátit. Ale je to právě on, kdo musí v tomto směru unést povinnost tvrdit a prokazovat.
17. Jak ovšem plyne z rozsudku č. 4270/2022 Sb. NSS, uvedená domněnka bezpečnosti určité země se může uplatnit, jen pokud členský stát vymezil tuto zemi jako bezpečnou *v souladu s procedurální směrnicí* (viz čl. 36 odst. 1 procedurální směrnice a bod 21 rozsudku č. 4270/2022 Sb. NSS). Ta kromě věcných podmínek pro zařazení určité země mezi bezpečné stanovuje jednu další důležitou procedurální podmínku pro *ponechání určité dříve zařazené země na seznam bezpečných zemí původu*. Ustanovení čl. 37 odst. 2 procedurální směrnice totiž vyžaduje, aby členské státy zajistily *pravidelný přezkum* situace ve třetích zemích označených jako bezpečné. Je to logické. Země, která kdysi možná bývala bezpečnou, v průběhu času může přestat plnit kritéria pro toto její pojmání. Zákonodárce pak tuto podmínku konkretizoval a promítl unijní závazek pravidelného přezkumu bezpečnosti země do § 86 odst. 4 věta druhá zákona o azylu, podle kterého „[s]eznamy zemí stanovené vyhláškou ministerstvo přezkoumá *nejméně jedenkrát v kalendářním roce*.“
18. Aby tedy rozhodnutí žalovaného o zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné podle § 16 odst. 2 zákona o azylu mohlo obstát, musí podklady ve spise, které žalovaný využije, *jednoznačně dokládat, že daná země v souladu s procedurální směrnicí a zákonem o azylu skutečně stále splňuje podmínky nezbytné pro její zařazení na seznam bezpečných zemí původu* (viz rozsudek č. 4270/2022 Sb. NSS, bod 19). To se týká kromě věcných požadavků § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu (ve světle Přílohy I k procedurální směrnici a jejího čl. 36 odst. 1) i požadavku na *pravidelný každoroční přezkum* toho, zda daná země má stále na onom seznamu být, jak si to žádá § 86 odst. 4 zákona o azylu (promítající čl. 37 odst. 2 procedurální směrnice).
19. Na to vše se při přezkumu rozhodnutí o zjevné nedůvodnosti žádosti podle § 16 odst. 2 zákona o azylu musí zaměřit i správní soud. Ustanovení čl. 47 Listiny základních práv EU totiž zakotvuje právo každého na *účinný* prostředek nápravy porušení jeho práv a svobod zaručených právem Unie před soudem (zde jde po hmotněprávní stránce o základní právo na azyl podle čl. 18 Listiny základních práv EU). Základní procesní právo plynoucí z čl. 47 Listiny základních práv EU v kontextu společného evropského azylového systému provádí čl. 46 procedurální směrnice, který dává vzniknout závazku členských států, aby zajistily *účinný opravný prostředek*, jenž bude zahrnovat *úplné a ex nunc posouzení* jak skutkové, tak *právní stránky věci* (čl. 46 odst. 3). Soud proto při soudním přezkumu rozhodnutí žalovaného založeného na konceptu bezpečné země původu musí mít možnost nejen posoudit, zda se žadateli podařilo vyvrátit domněnku bezpečnosti. Ale *ještě předtím* také musí mít možnost se zaměřit na otázku, zda k zařazení (a setrvání) země na seznam(u) bezpečných zemí původu došlo v souladu s procedurální směrnicí a zákonem o azylu (viz rozsudek č. 4270/2022 Sb. NSS, bod 21).

20. V opačném případě by neexistovala žádná efektivní kontrola procesu zařazování a ponechávání zemí na seznamu bezpečných zemí původu. Pouhá formální zmínka určité země na takovém seznamu by se stala procesním bianko šekem k paušálnímu zamítání žádostí osob z této země o mezinárodní ochranu. To by již naráželo na čl. 3 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, který zakazuje diskriminaci na základě kritéria země původu (srov. Hathaway, James C., Foster, Michelle. *The Law of Refugee Status*. 2. vyd. Cambridge University Press, 2014, s. 128). A soudní prostředek nápravy proti rozhodnutím žalovaného, která se v neprospěch žadatelů opírají o koncept bezpečné země původu, by jen stěží splňoval požadavek své účinnosti plynoucí z čl. 46 procedurální směrnice a čl. 47 Listiny základních práv EU (obzvláště nemá-li automatický odkladný účinek, což ještě nebyl tento případ, ale je tomu tak v ČR od srpna 2021). Nasvědčuje tomu i praxe soudů jiných členských států EU, které zařazení konkrétních zemí na seznamy bezpečných zemí původu přezkoumávají (srov. Costello, Cathryn. Safe Country? Says Who? *International Journal of Refugee Law*, č. 4/2016, s. 612-616).
21. Nabízí se tedy otázka, jak má žalovaný splnění povinností týkající se zařazení a setrvání určité země na seznamu bezpečných zemí původů, které plynou z procedurální směrnice, dokládat? Nejlepší a nejprůhlednější by byla poctivá pravidelná novelizace vyhlášky. Tu by měla vždy doprovázet důvodová zpráva s informacemi o zemích původu na potřebné kvalitativní úrovni, aby z nich bylo jednoznačné, že daná země stále plní všechna kritéria podle Přílohy I k procedurální směrnici a § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. Touto cestou ovšem ministerstvo viditelně nepostupuje (poslední novelou vyhlášky byla již zmíněná vyhláška č. 68/2019 Sb., která nabyla účinnosti před více než třemi lety). Rozsudek č. 4270/2022 Sb. NSS proto v bodě 18 konstatoval, že k otázce, zda dotyčná země splňuje podmínky pro její označení za bezpečnou zemi původu, *obecně postačí, pokud žalovaný jako podklad pro vydání rozhodnutí využije zprávu zabývající se hodnocením této země právě jako bezpečné země původu*. Krajský soud ze své činnosti ví, že tyto zprávy v praxi bývají ve věcech opírajících se o koncept bezpečné země původu tradiční součástí spisu. Žádné jiné podklady, které by souvisely s (trvající) bezpečností té které země, ve spisech žalovaného nebývají.
22. Zpráva, která určitou zemi původu hodnotí jako bezpečnou, a kterou se tak žalovaný pokouší plnit své povinnosti podle čl. 37 odst. 2 procedurální směrnice, by proto měla mít *odpovídající kvalitu*. Mělo by z ní jasně plynout, že v dané zemi obecně a soustavně nedochází k pronásledování či špatnému zacházení. A měla by také podrobně rozebrat rozsah, v jakém daná země poskytuje ochranu proti tomuto jednání, v kontextu kritérií uvedených v Příloze I procedurální směrnice (právní předpisy země a způsob jejich uplatnění, dodržování práv a svobod stanovených v mezinárodních smlouvách o lidských právech, dodržování zásady nenavrácení podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků a systém účinných opravných prostředků). Pokud zpráva obsahuje informace, které vyvolávají otázky ohledně bezpečnosti určité země, měla by uspokojivě zdůvodnit, proč lze zemi i přes tyto informace (nedostatky) stále hodnotit jako bezpečnou. *Zpráva zdůvodňující bezpečnost země původu totiž prakticky nabrazuje povinnost žalovaného sbírat si ke každé žádosti aktuální informace o zemi původu, které mají relevanci s ohledem na azylový příběh konkrétního žadatele* (viz rozsudek č. 4270/2022 Sb. NSS, bod 20)
23. Důležité ovšem je, aby tato zpráva (a podklady, na nichž stojí) byla aktuální a bylo z ní zřejmé, že *ministerstvo dostalo své povinnosti přezkoumávat seznam bezpečných zemí původu*

nejméně jedenkrát v kalendářním roce (viz rozsudek č. 4270/2022 Sb. NSS, bod 20). Ve věcech, ve kterých žalovaný použil koncept bezpečné země původu, proto podle krajského soudu nelze bez dalšího vycházet z judikatury Nejvyššího správního soudu, podle níž zastaralost zpráv o zemi původu nelze posuzovat pouze na základě faktu, že od vypracování či vydání takové zprávy uplynul určitý čas. Nejvyšší správní soud v minulosti totiž uvedl, že zastaralá je taková zpráva, která „obsahuje informace, které v důsledku změny okolností v období mezi vypracováním zprávy a jejím použitím již nejsou aktuální, neboť situace, již zpráva popisuje, je již zcela jiná. Pokud se podstatně změnila situace, může být zastaralá i zpráva stará pouhý týden, a pokud je situace stabilní, může být použitelná i zpráva stará několik let.“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2020, č. j. 6 Azs 109/2019-74, či usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 8. 2020, č. j. 5 Azs 369/2019-35). Tento princip lze ovšem využít jen ve věcech tzv. plného přezkumu žádosti o mezinárodní ochranu, ve kterém se neuplatní koncept bezpečné země původu a žalovaný nepracuje s § 16 odst. 2 zákona o azylu. Tak tomu ostatně bylo i ve zde citované judikatuře Nejvyššího správního soudu.

24. Tam, kde se koncept bezpečné země původu a režim § 16 odst. 2 zákona o azylu uplatní, ovšem podle krajského soudu *musí podklady rozhodnutí žalovaného s ohledem na výše uvedené závazky z čl. 37 odst. 2 procedurální směrnice a § 86 odst. 4 zákona o azylu prokazovat, že před jeho vydáním řádně proběhl pravidelný každoroční přezkum zařazení určité země na seznam bezpečných zemí.* Krajský soud je z těchto důvodů jiného právního názoru, než jaký implicitně plyne např. z usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2021, č. j. 9 Azs 56/2021-57, kde devátý senát s odkazem na rozhodnutí šestého a pátého senátu citovaná výše použil stejnou perspektivu hodnocení aktuálnosti použitých zpráv i ve věci týkající se konceptu bezpečné země původu. Shodou okolností šlo tehdy o identickou zprávu *Hodnocení Alžírsko* jako v této věci (byť v té době ještě byla aktuální, neboť předmětem soudního přezkumu bylo rozhodnutí žalovaného z října 2019).
25. Devátý senát ovšem nezohlednil důležitou roli pojistky, která plyne z čl. 37 odst. 2 procedurální směrnice a § 86 odst. 4 zákona o azylu. Je třeba připomenout, že institut bezpečné země původu je procesním institutem, nikoliv hmotněprávním. Vede proto pouze k jistým procesním zjednodušením pro žalovaného (viz rozsudek č. 4270/2022 Sb. NSS, bod 18). *Předpokladem pro použití všech těchto zjednodušení je ovšem přísné splnění všech právem předvídaných podmínek pro spuštění daných procesních mechanismů.* Jednou z nich je povinnost každoročně přezkoumávat, zda je ta která země stále bezpečná, aby se její zařazení na seznam bezpečných zemí nestalo nezměnitelnou „zkamenělinou“. Uvedení na tomto seznamu sice může mít v době přidání země rozumný důvod. Ospravedlnění výskytu na tomto seznamu ovšem může v čase odeznít. Právě proto tu je pojistka pravidelného každoročního přehodnocování, zda země stále na seznam patří.
26. „Výpadek“ popsané pojistky by mělo dalekosáhlé důsledky. Jedním z nich by v případě chybějícího pravidelného přezkumu bezpečnosti určité země (a absenci navazujícího soudního přezkumu) byla „další marginalizace, předpojatost a stereotypizace žadatelů o mezinárodní ochranu [z označených zemí – doplnil krajský soud], které jsou obecně považovány za bezpečné a za „uprchlíky neprodukující“. Navíc to podporuje stereotyp, jako by žadatelé o mezinárodní ochranu [z označených zemí – doplnil krajský soud] „předbíhali ve frontě“ nebo byli „falešnými“ žadateli, kteří sem přicházejí pouze proto, aby využili (...) azylového systému a jeho štědrosti.“ [viz rozsudek Federálního soudu Kanady ve věci *Y. Z. proti Kanadě (Občanství a imigrace)*, ze dne 23. 7. 2015, 2015 FC 892

(<https://bit.ly/3yAfhzx>), bod 124 – přeložil krajský soud; ve věci šlo o v podstatě stejný kanadský koncept tzv. označených zemí původu].

27. Krajský soud proto shrnuje – v návaznosti na rozsudek č. 4270/2022 Sb. NSS – že žalovaný může zamítnout žádost o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, pouze pokud informace o zemi zařazené na seznam bezpečných zemí původu, které jsou součástí správního spisu, dokládají, že tato země *stále* splňuje podmínky podle Přílohy I procedurální směrnice a § 2 odst. 1 písm. k) citovaného zákona. *Žalovaný tedy musí ve spise mimo jiné doložit, že proběhl pravidelný každoroční přezkum bezpečnosti země zařazené na seznam bezpečných zemí ve vyhlášce.*
28. To bude splňovat například tradičně v těchto věcech do spisu zakládaná zpráva o hodnocení země jako bezpečné. Taková zpráva – při absenci jiných podkladů týkajících se pravidelného přezkumu bezpečnosti země – musí být nejen kvalitní, ale i aktuální. Její aktuálnost se přitom bude odvíjet od § 86 odst. 4 věta druhá zákona o azylu, podle které ministerstvo seznamy bezpečných zemí stanovené vyhláškou přezkoumá *nejméně jedenkrát v kalendářním roce*. Použité zprávy, obsahující hodnocení kritérií podle Přílohy I procedurální směrnice a § 2 odst. 1 písm. k) citovaného zákona [zpravidla půjde o zprávy nazvané *Hodnocení (země) jako bezpečné země původu*], tedy mohou pocházet maximálně z kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém žalovaný rozhoduje.

Použití obecných východisek v konkrétních okolnostech této věci

29. Žalobce namítá, že si žalovaný neshromáždil *aktuální* a relevantní podklady pro vydání rozhodnutí. A kritizuje v tomto směru dostatečnost zpráv *Hodnocení Alžírsko, Vztah Berberů a Arabů* a *Zprávy MZ USA* pro posouzení jeho žádosti. Kritizuje žalovaného, že z nich odkazuje na zcela obecné informace, které žádným způsobem nesouvisí s důvody žádosti. A poukazuje i na jejich stáří.
30. Při čtení rozhodnutí žalovaného je zjevné, že nejprve vycházel ze zprávy *Hodnocení Alžírsko*. Přebírá z ní konstatování, že tam nedochází obecně a soustavně k pronásledování, mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení a trestání. Nehrozí tam svévolné násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu. Žalovaný pak zmiňuje, že Alžírčané zemi neopouštějí z důvodů předvídaných zákonem o azylu, což zřejmě dovozuje z části věnované počtu žadatelů o mezinárodní ochranu a azylantů v ČR, protože tento závěr se takto výslovně v *Hodnocení Alžírsko* neobjevuje. Žalovaný pak uzavírá, že Alžírsko ratifikovalo a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech.
31. Problémem *Hodnocení Alžírsko* – pokud dá krajský soud stranou jeho obsahovou „chudost“ – je každopádně jeho neaktuálnost, na níž si žalobce stěžuje. Tato zpráva je z 9. 4. 2019 (její zdroje jsou z let 2016-2019). Žalovaný rozhodoval na konci dubna 2021. *Hodnocení Alžírsko* proto nemělo potřebný punc aktuálnosti. Aby obstálo, muselo by pocházet alespoň z roku 2020. *Jen v takovém případě by měl krajský soud jistotu, že proběhl pravidelný přezkum, že zařazení Alžírsko na seznam ve vyhlášce má stále své důvody.* Ze spisu neplyne, že by se žalovaný na tuto otázku od dubna 2019 zaměřil. Spíše se zdá, že od roku 2019, kdy se Alžírsko objevilo na seznamu bezpečných zemí, se Alžírsku již znovu nevěnoval. Spisový materiál nenabízí jinou odpověď, než že se zkrátka Alžírsko od té doby považuje za bezpečné a žalovaný to ani do doby vydání rozhodnutí v této věci nepřehodnocoval.

32. Co se zprávy *Vztah Arabů a Berberů* týče, žalovaný s ní zjevně pracoval, pokud reagoval na tvrzení žalobce o nemožnosti využívat jeho rodný jazyk. Žalovaný zdůraznil, že jazyk tamazight se od roku 2016 uznává jako úřední řeč a národní jazyk. Po letech marginalizace berberského a kabylského obyvatelstva se navíc podle žalovaného - odkazujícího na zprávu *Vztah Arabů a Berberů* - objevují snahy státních institucí respektovat berberské kulturní požadavky. Tato zpráva je však z roku 2017. A stojí na ještě starších zdrojích. Nemůže proto pojmově postačovat jako doklad přezkumu zařazení Alžírsko na seznam bezpečných zemí po roce 2019.
33. A *Zpráva MZV USA*, která popisuje dodržování lidských práv v Alžírsku v roce 2019, taktéž z hlediska požadavků na pravidelný přezkum seznamu bezpečných zemí neobstojí. Nevěnuje se totiž z povahy věci kritériím podle Přílohy I procedurální směrnice a § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. A hlavně – z rozhodnutí žalovaného *nelze dovozovat, že by ji žalovaný reálně použil*. Jen ji vyjmenovává mezi použitými podklady. Ale už na ni nijak neodkazuje a nic z ní necituje, ani neparafrázuje (nad rámec uvedeného a konkrétních okolností této věci lze dodat, že se objevily v minulosti pochybnosti o spolehlivosti zpráv amerického ministerstva zahraničí z doby administrativy prezidenta Trumpa, viz např. <https://bit.ly/3Nen9uw>). Stejně tak nemůže jako náhrada povinnosti pravidelného přezkumu bezpečnosti Alžírsko posloužit odkaz na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *A. M. proti Francii* z dubna 2019, tedy ze stejné doby, ve které vzniklo *Hodnocení Alžírsko*.
34. S ohledem na neaktuálnost použitých zpráv *Hodnocení Alžírsko* a *Vztah Berberů a Arabů* proto musí zafungovat pojistka předvídaná čl. 37 odst. 2 procedurální směrnice a § 86 odst. 4 zákona o azylu. V době rozhodování žalovaného totiž Alžírsko bylo na seznamu bezpečných zemí, aniž by od doby jeho zařazení na seznam proběhl pravidelný každoroční přezkum opodstatněnosti ponechání Alžírsko na tomto seznamu.
35. *Trvající zařazení Alžírsko na seznamu bezpečných zemí tak odporuje požadavkům čl. 37 odst. 2 procedurální směrnice a § 86 odst. 4 věta druhá zákona o azylu na pravidelný každoroční přezkum seznamu bezpečných zemí původu*. Krajský soud si pro zanedbání daného požadavku nemůže být jistý, že Alžírsko na seznam bezpečných zemí stále patří. A že v době rozhodování žalovaného splňovalo kritéria své bezpečnosti podle Přílohy I procedurální směrnice a § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. Ve smyslu čl. 95 odst. 1 *in fine* Ústavy tu proto pro rozpor s § 86 odst. 4 věta druhá zákona o azylu (který je transpozicí čl. 37 odst. 2 procedurální směrnice) ve spojení s § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu (transponujícím čl. 36 odst. 1 ve spojení s Přílohou I procedurální směrnice) *nelze použít § 2 bod 2. vyhlášky*. Alžírsko pro chybějící pravidelný přezkum jeho uvedení na seznamu bezpečných zemí nemůže v této věci – z pohledu aktuálního obsahu spisu – nést označení bezpečné země původu. Z toho důvodu v této věci nemá použití konceptu bezpečné země původu potřebnou oporu.
36. Kvůli nesplnění požadavku na pravidelný přezkum zařazení konkrétní země na seznam bezpečných zemí tak podle krajského soudu v době rozhodování žalovaného neexistovala domněnka bezpečnosti Alžírsko. Žalobce tedy neměl co vyvracet. Nebyl tu proto prostor pro uplatnění režimu § 16 odst. 2 zákona o azylu a zamítnutí žádosti žalobce pro zjevnou nedůvodnost. Chyběly potřebné předpoklady pro to, aby se žalovaný mohl vydat po této procesně jednodušší cestě.

37. Určitou zemi tedy lze považovat ve vztahu ke konkrétnímu žadateli za bezpečnou zemi původu (a přenést na něj břemeno vyvrácení domněnky bezpečnosti země), *pouze pokud k jejímu označení za bezpečnou došlo v souladu s podmínkami stanovenými procedurální směrnici a zákonem o azylu*. Mezi ně patří požadavek na pravidelný přezkum opodstatněnosti zařazení země na seznam bezpečných zemí. Až v případě splnění těchto podmínek lze použít § 16 odst. 2 o azylu a jím předvídanou vyvratitelnou domněnku bezpečnosti země původu. Tyto podmínky však Alžírsko v této věci nesplnilo. *Hodnocení Alžírsko*, které není aktuální z pohledu § 86 odst. 4 zákona o azylu, již nedává k řazení Alžírsko mezi bezpečné země náležitý podklad. To samé platí pro druhou reálně použitou zprávu *Vztah Berberů a Arabů*. Zprávu MZ USA pak žalovaný reálně nevyužil. Východisko žalovaného, od kterého se odvinulo jeho rozhodnutí, že Alžírsko bylo bezpečnou zemí původu, tedy neobstojí.
38. Závěrem musí krajský soud zareagovat na argument žalovaného, podle kterého se žalobce „jen“ pokouší o legalizaci pobytu. Nerozumí totiž neustálé potřebě žalovaného téměř v každém rozhodnutí, kterým nevyhoví žádosti o mezinárodní ochranu, zdůrazňovat její účelovost a obviňovat žadatele z toho, že se jejím podáním snaží pouze legalizovat pobyt. Ačkoliv žalovaný může mezinárodní ochranu vnímat jako výjimečný institut (kterým ale není; srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2019, č. j. 5 Azs 207/2017-36, bod 45), slouží primárně k tomu, aby žadateli umožnila legálně setrvat na území státu, který mu ochranu poskytl. *Každá žádost o mezinárodní ochranu ve skutečnosti slouží právě k legalizaci pobytu*. Ovšem *pouze při splnění právem předvídaných podmínek*. Úkolem žalovaného v řízení o každé jednotlivé žádosti o mezinárodní ochranu je posoudit, zda žadatel tyto podmínky splňuje. Nic víc. I žádost o mezinárodní ochranu podaná po vydání výjezdního příkazu může být důvodná.

VI. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

39. Krajský soud zrušil rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm ho váže závazný právní názor plynoucí z tohoto rozsudku.
40. Pokud by žalovaný znovu chtěl použít koncept bezpečné země původu, bude muset řádně doložit za splnění příslušných unijních a zákonných kritérií, že Alžírsko stále může být na seznamu bezpečných zemí a jeho zařazení na tento seznam má nadále své věcné opodstatnění. V opačném případě posoudí žádost žalobce ve standardním řízení podle § 12 až § 14b zákona o azylu.
41. Žalobce sice měl ve věci úspěch, ale žádné náklady nevyčísлил. Proto mu je krajský soud nepřiznal. Žalovaný úspěšný nebyl. Právo na náhradu nákladů řízení mu ani nevzniklo.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud ji odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele*. V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, pokud má stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 19. května 2022

Martin Kopa, v. r.
samosoudce